

چکیده‌ای از رساله

«ثروت ملل»

به همراه

چکیده بسیار کوتاهی از رساله

«نئوری عواطف اخلاقی»

نویسنده: ایمون باتلر

ترجمه: بردیا گرشاسبی

The Condensed Wealth of Nations
and The Incredibly Condensed Theory of Moral Sentiments

سرشناسه	:	باتلر، ایمون، ۱۹۵۲ - م.
عنوان و نام پدیدآور	:	چکیده‌ای از رساله «ثروت ملل» به همراه چکیده بسیار کوتاهی از رساله «تئوری عواطف اخلاقی» / نویسنده ایمون باتلر؛ ترجمه بردیا گرشاسبی.
مشخصات نشر	:	تهران: سارگل، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۰ ص.
شابک	:	978-961-5890-95-3
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	عنوان اصلی: The Condensed Wealth of Nations and The Incredibly Condensed Theory of Moral Sentiments. 2012.
یادداشت	:	کتابنامه
موضوع	:	اسمیت، آدام، ۱۷۲۳ - ۱۷۹۰ م. ثروت ملل
موضوع	:	اقتصاد
موضوع	:	سیاست اقتصادی
موضوع	:	اقتصاد آزاد
شناسه افزودن	:	گرشاسبی، حسین، ۱۳۴۴ -؛ مترجم
ردمبندی دکنز	:	۱۳۹۲ ج۸/ب۲۳/ب HB۷۱
ردمبندی دیویی	:	۳۳۰
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۱۶۲۱۵۲

حق هر گونه چاپ و تکثیر برای «سارگل محفوظ است.

نام کتاب	:	چکیده‌ای از رساله «ثروت ملل» به همراه چکیده بسیار کوتاهی از رساله «تئوری عواطف اخلاقی»
نویسنده	:	ایمون باتلر
مترجم	:	بردیا گرشاسبی
ویراستار	:	سمیه شریعتی‌راد
ناشر	:	سارگل
نوبت چاپ	:	اول ۱۳۹۲
تیراژ	:	۵۰۰
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۵۸۹۰-۹۵-۵
قیمت	:	۵،۰۰۰ تومان

نشر سارگل: تهران، میدان فاطمی، خیابان یکم، پلاک ۱۲، طبقه پنجم

۸۸۹۵۴۰۴۱ - ۸۸۹۸۳۳۲۴

www.goto847.ir

فهرست مطالب

۵	پیش‌گفتار مترجم
۷	مقدمه
۱۱-۱۱۰	چکیده‌ای از رساله «ثروت ملل»
۱۳	دفتر اول: کارایی اقتصادی و عوامل تولید
۴۵	دفتر دوم: انباشت ثروت
۵۹	دفتر سوم: پیشرفت رشد اقتصادی
۶۷	دفتر چهارم: تئوری و سیاست اقتصادی
۸۷	دفتر پنجم: نقش حکومت
۱۱۱-۱۱۹	چکیده‌ای بسیار کوتاه از رساله «تئوری عواطف، اخلاقی»
۱۲۰	منابع دیگر برای مطالعه بیشتر

به پیش گفتار مترجم

آشنایی با اندیشه‌های «آدام اسمیت» یک ضرورت تحصیلی برای دانش‌پژوهان علم اقتصاد است. ورود به مباحث اقتصادی بدون آشنایی با آرای «آدام اسمیت» مانند این است که کسی بخواهد فلسفه یا فیزیک بخواند، اما نداند که «ارسطو» یا «نیوتن» که بوده‌اند و چه گفته‌اند. چنین ضرورتی البته به این معنا نیست که همه دانش‌آموختگان علم اقتصاد الزماً رسالات فلسفی و اقتصادی او را به دقت خوانده‌اند و فهمیده‌اند. اتفاقاً قضیه درست برعکس است زیرا اگر چه «آدام اسمیت» در زمره آن دسته از مشاهیر برجسته دنیا است که آوازش را همه دانش‌آموختگان علوم انسانی شنیده‌اند، اما آن چه از اندیشه‌های او به گوش به دیگران رسیده عمدتاً در حد نقل قول چند جمله مشهور و یا نقد و تحلیل گفته‌های او از زبان کسانی بوده که با نظریاتش موافقت یا مخالفت داشته‌اند و کمتر کسی متن اصلی آثار او را بدون واسطه و به دقت مطالعه کرده است. بنابراین، می‌شود گفت که او از فرط شهرت تا حد سبقت‌انگیزی ناشناخته مانده است!

در اثبات ادعای فوق می‌توان دلایل فراوانی آورد اما در این جا به ذکر یک دلیل اکتفا می‌کنم. نویسنده کتاب حاضر، ایمون باتلر، دانش‌آموخته دانشگاه معروف «سنت اندروز» اسکاتلند در رشته‌های روان‌شناسی و اقتصاد است و از همان دانشگاه نیز دکترای فلسفه گرفته است. او در عین حال بنیان‌گذار و مدیر یک اندیشکده معتبر اقتصادی در لندن به نام «مؤسسه آدام اسمیت» است. دکتر باتلر سال‌ها رسالات آدام اسمیت را به دقت مطالعه کرده و به قدری به او علاقه دارد که اندیشکده‌اش را به نام او نام‌گذاری کرده است. وی در ابتدای این کتاب اظهار می‌کند که رساله «ثروت ملل» با حجمی در حدود هزار صفحه، یکی از مهم‌ترین کتاب‌های دنیا است، اما علی‌رغم اهمیتش، به دلیل پیچیدگی‌های بیانی برای «خوانندگان» امروزی نفوذناپذیر باقی مانده است. منظور نویسنده از «خوانندگان» طبعاً نمی‌تواند خوانندگان چینی یا فارسی زبان باشد. او دارد از خوانندگان انگلیسی زبانی حرف می‌زند که تحصیل کرده هستند و به فلسفه و علوم اقتصادی و اجتماعی علاقه دارند اما باز هم برای خواندن این کتاب و

درک آن با مشکل مواجهند. حال باید پرسید که اگر رساله «ثروت ملل» برای همشهریان انگلیسی زبان «آدام اسمیت» نفوذناپذیر بوده، برای من فارسی زبان چگونه می‌توانسته شناخته شده باشد؟ متأسفانه باید پذیرفت که ما هرگز شناخت درستی از اندیشه‌های آدام اسمیت نداشته‌ایم زیرا کتاب‌هایش را نخوانده‌ایم و همیشه به آن چه دیگران در مورد او به ما گفته‌اند بسنده کرده‌ایم.

یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد «آدام اسمیت» نیک‌خواهی و باور خلل‌ناپذیر او به نیکی ذاتی انسان است. او برخلاف بسیاری از متفکران پیش و بعد از خود برای بدی‌های آشکار آدم‌ها فلسفه‌بافی نکرد. از نظر او بدی‌هایی مانند حسد، دروغ، عهدشکنی، لاف زدن، آزمندی، و حتی پلیدی‌هایی نظیر دزدی، خیانت، ظلم، و جنایت هیچ کدام اصالتی ذاتی و مستقل در فطرت انسانی ندارند، بلکه همگی حاصل «نادانی» انسان‌های ذاتاً خوب هستند. آدم لاف‌زنی که دروغ می‌گوید یا کسی که دزدی می‌کند موجود پلیدی نیست، بلکه یک نادان است، نادانی که در قوه تشخیص و قضاوت عقلی‌اش دچار ضعف و خطا شده و نمی‌تواند رفتار خود را با قواعد کنش و غایات جهان‌شمول رفتار انسانی تطبیق دهد.

به علاوه، «آدام اسمیت» با مشاهده رفتار انسان‌ها و دقت در نحوه تعاملات مردم در زندگی و کسب و کار روزانه‌شان به کشفیات به ظاهر ساده، اما بی‌نهایت تأثیرگذار و سودمندی نائل آمد. به طور مثال، او برای نخستین بار به این حقیقت شگفت پی برد که خویشستن خواهی آدم‌ها (که فی‌نفسه موجودانی نیک‌سرت هستند) و پی‌جویی منافع شخصی‌شان نه تنها امری نکوهیده نیست و حکایت از بدی انسان‌ها ندارد، بلکه از مهم‌ترین عوامل ایجاد صلح و همدلی بین انسان‌ها و موتور اصلی تولید ثروت و خوشبختی در جامعه است. کشفیات او به سرعت تبدیل به قواعد و مبانی علم مدرن اقتصاد شدند و زندگی جوامع انسانی در این سیاره را به میزان شگرفی بهبود بخشیدند.

روشن‌اندیشی، نیک‌خواهی، و صداقت فکری «آدام اسمیت» در تمام نوشته‌های او به روشنی آشکار است. امیدوارم که ترجمه این کتاب مقدمه‌ای تحریف‌ناشده باشد برای آشنایی بیشتر با افکار و اندیشه‌های این فیلسوف گران‌قدر اسکاتلندی از زبان خود او و نه از دریچه نگاه کسانی که به احتمال زیاد هرگز آثار او را به دقت نخوانده‌اند.

بردیا گرشاسبی - مرداد ۱۳۹۲

مقدمه

رساله معروف آدام اسمیت به نام «جستاری در ماهیت و علل ثروت ملل»^۱ کتابی پیشرو در باب اقتصاد است با حجمی در حدود ۹۵۰ صفحه. خوانندگان امروزی این اثر سترگ را تقریباً نفوذناپذیر می‌یابند: «ثروت ملل»، با زبانی مشحون از آرایه‌های بلاغی و واژگانی نامرسوم در زبان کنونی، به حاشیه‌های مطولی گریز می‌زند که در یک مورد هفتاد صفحه ادامه یافته است و بی‌شمار مثال‌های قرن هیجدهمی آن بسیاری اوقات به عوض این که خواننده امروزی را روشن کنند او را سردرگم می‌سازند.

با وجود این، رساله «ثروت ملل» یکی از مهم‌ترین کتاب‌های دنیا است. آدام اسمیت با این کتاب در عرصه اقتصاد همان کاری را کرد که نیوتون و داروین در فیزیک و زیست‌شناسی کردند. «ثروت ملل» معارف قدیمی و مرسوم در باب تجارت و بازرگانی و سیاست عمومی را در پیش نهاده و آن‌ها را مطابق با اصولی کاملاً جدید دوباره بیان نمود که ما تا همین امروز نیز به گونه‌ای شریخش از آن بهره می‌بریم. آدام اسمیت مفهوم «تولید ناخالص داخلی»^۲ را چونان میراثی از ثروت ملی طرح کرد؛ منافع تولیدی عظیمی را که به واسطه تقسیم کار و «تخصص‌گرایی»^۳ ممکن می‌گردند شناسایی کرد؛ تشخیص داد که از تجارت نه فقط فروشنده، بلکه طرفین مبادله هر دو نفع می‌برند؛ متوجه شد که بازار یک مکانیسم خودکار است که با کارآمدی بسیار منابع را تخصیص می‌دهد، و دریافت که این مکانیسم خودکار همکاری گسترده و پرباری را در بین تولیدکنندگان مختلف امکان‌پذیر کرده است. اکنون پس از گذشت بیش از دو قرن، تمام این ایده‌ها هم‌چون بخشی جدایی‌ناپذیر از ساختار اساسی علم اقتصاد پا برجا مانده‌اند.

-
1. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations
 2. gross domestic product
 3. specialization

بنابراین، رساله «ثروت ملل» ارزش خواندن را دارد، اما خواندنش تقریباً ناممکن است. آن چه ما امروز نیاز داریم نسخه‌ای بسیار مختصرتر از این رساله است: نسخه‌ای که ایده‌های آدام اسمیت را نه با عبور از صافی نظر مفسران مدرن، بلکه به زبانی مدرن ارائه کند. کتاب حاضر دقیقاً با همین هدف نگاشته شده است: به روزرسانی زبان و اصطلاحات تخصصی، همراه با ذکر تعدادی از جملات معروف آدام اسمیت و مثال‌های او تا آن حد که برای به دست دادن حال و هوای نسخه اصلی کتاب کفایت کند، به اضافه یادداشت‌هایی در حاشیه به منظور روشن ساختن این که مفاهیم اقتصادی امروز چگونه از بحث ایده‌های اولیه آدام اسمیت پرورش و توسعه یافته‌اند.

همین شیوه در مورد دیگر اثر سترگ آدام اسمیت نیز اعمال شده است، یعنی رساله «تئوری عواطف اخلاقی»^۱ که در سال ۱۷۵۹ منتشر گردید و او را به شهرت رساند. رساله مزبور (که ماحصل دوران تدریس وی در درس فلسفه در «دانشگاه گلاسکو»^۲ بود) به توضیح اخلاق با رجوع به طبیعت انسان چونان یک موجود اجتماعی می‌پردازد. این کتاب پدرخوانده «هنری اسکات»^۳ جوان را [که یکی از عالی‌ترین مقامات و اشراف‌زادگان اسکاتلند بود] به قدری تحت تأثیر قرار داد که وی فوراً آدام اسمیت را با پرداخت حقوق مکفی مادام‌العمر به عنوان آموزگار شخصی نوه‌اش و همراهی او در یک سفر آموزشی در سرتاسر اروپا استخدام کرد.

اسمیت که اکنون دیگر به اندازه کافی وقت آزاد در اختیار داشت، با بهره‌گیری از بینش‌های تازه‌ای که طی این مسافرت سراسری در اروپا به دست آورده بود طرح اولیه کتابی را آغاز کرد که در نهایت به رساله «ثروت ملل» تبدیل شد. وی پس از بازگشت از مسافرت، به مدت ۱۰ سال در منزلش در اسکاتلند به نوشتن و ویرایش و تکمیل متن این کتاب و بحث درباره ایده‌های خود با روشنفکران برجسته آن دوران در لندن پرداخت. نسخه نهایی کتاب «ثروت ملل» موفقیت بزرگ دیگری برای آدام اسمیت به ارمغان آورد و به سرعت به زبان‌های مختلف ترجمه و بارها تجدید چاپ شد.

1. The Theory of Moral Sentiments

2. Glasgow University, Scotland

3. Henry Scott, 3rd Duke of Buccleuch

این کتاب مضمونی انقلابی داشت. طرز تفکر غالب در آن زمان این بود که ملت‌ها می‌بایست امور تجاری خود را از کشورهای دیگر در امان نگه دارند و «ثروت ملل» مستقیماً به این طرز تفکر حمله می‌کرد. این کتاب نشان می‌داد که تجارت آزادانه بین ملت‌ها (و نیز بین افراد یک ملت) به بهبودی وضع طرفین تجارت می‌انجامد. اسمیت در «ثروت ملل» استدلال می‌کرد که دولت‌ها با مداخله در این آزادی (از طریق اعمال کنترل‌ها، تعرفه‌ها، و مالیات‌ها) نه تنها مردمشان را ثروتمندتر نمی‌کردند بلکه موجب فقیرتر شدن آن‌ها می‌شدند.

ایده‌های آدام اسمیت بر سیاستمداران تأثیر گذاشت و روند امور را تغییر داد. این ایده‌ها منجر به عقد پیمان‌های تجاری، اصلاح وضعیت مالیات، و لغو تعرفه‌ها و سوبسیدها شد که همین امر به نوبه خود عصر طلایی تجارت آزاد و کامیابی جهانی قرن نوزدهم را رقم زد.

چگونگی طرح مطالب در این کتاب

در آن چه در پی خواهد آمد، تمام مطالبی که با فونت و حاشیه‌بندی عادی چاپ شده چکیده‌ای از استدلال‌های آدام اسمیت به قلم نویسنده کتاب است. پاراگراف‌هایی که تورفتگی دارند کلمات و جمله‌های خود آدام اسمیت هستند. مطالبی که به صورت «ایتالیک» با اندکی تورفتگی چاپ شده توضیح نویسنده کتاب است از آن چه آدام اسمیت گفته و نیز توضیح در مورد این که چرا این گفته‌ها حائز اهمیت هستند.

توضیح مترجم: جملات و عباراتی که مابین علامت کروشه [] قرار گرفته‌اند همگی توسط مترجم و به منظور روشن‌تر شدن موضوع به متن اضافه شده‌اند.